Arta. Memorie. Restituire

În 1997 Sadie Plant țese miliarde de fire nevăzute între domenii și perioade cronologice aparent disjuncte, adevărate agregate cata-anacronice care împletesc revoluția tehnologică într-un ghem de circuite integrate, microcipuri, tranzistori derivați din placa de bază ornată cu motive și simboluri abstracte ancestrale. Așa devine vizibilă roboteala mătricelor și matricelor care repornesc compulsiv procesorul culturilor mamă pe un substrat de răchită, trestie, cânepă, celuloză plină de date cosmogonice, gnomice și calendaristico-paleoastronomice. Miliarde de biți, milioane de mâini și picioare înmagazinează prin gesturi ritmice, de sus în jos, de jos în sus, pe dedesubt și pe deasupra memoria extra- și infra- somatică în tabele de noduri, șiruri de împletituri complexe, scrijelituri și incizii întretăiate repetat - tot atâtea limbaje proto-binare (gol/plin, cusătură/fără cusatură) premergătoare limbajelor de programare bioculturale alternând la comanda trezire-culcare, muncă-odihnă, moarte-viață. Vorbim despre 8 artiști contemporani, dar reflexul „CON" de la contemporan nu reușește să atenueze deloc perturbarea produsă de (a)temporalități imemoriale care acționează retroactiv, mascând tehnici de inserție protocronică în inima prezentului. Pentru că vorbim de simboluri ancestrale, motive și tradiții imemoriale „trans-" temporale ar trebui să nu ne lăsăm ademeniți de sincronismul contempo-dogmatic al ceasurilor calibrate din ce în ce mai des de rețele de telefonie mobilă. Simplu spus, roza soarelui este un astfel insert care sare și își schimbă suportul pentru a migra de pe o lingură de lemn pe un print, de pe o cergă pe o bucată de ciment sau pe balustrada balconului de bloc. Avem aici mai degrabă amintiri din viitor, și ar fi o greșeală fundamentală să vedem în aceste trimiteri spre expresii și forme de tradiție locală, însemnele unor culturi muribunde, strivite și diluate de malaxorul algo-capitalismului planetar. Ele sunt mai curând cele care întrețin și servesc servo-motoarele. E adevărat că mulți resimt pe pielea lor acestă restituire a unui trecut ancestral ca pe o amenințare surdă, o întoarcere a unui viitor cu cap de Draco (stindardul dacic), un viitor neo-îmblânzit întâlnit astăzi pe logo-ul unor companii care oferă (printre altele) protecția datelor bancare. Sistemele antivirus precum BitDefender poartă chipul și asemănarea stindardului dacilor, costobocilor și tyrageților. Cum știm acest stindard, printr-un mecanism interior ingenios, prin acțiunea curenților de aer producea un șuierat înfricoșător, panicând dușmanii și caii lor. Acest stindard replica și simula urletul fiarelor și emula vuietul furtunilor. BitDefender oferă la rândul lui o bestie nouă-veche, descărcată sub formă de aplicație ca protecție contra dușmanilor cibernetici. Lupul neodacic cu corp de șarpe este astăzi transparent ca toate mașinile transparente (Transparent Machines video by beeple), o mascotă translucidă, animat de impulsuri electrice și sisteme de protecție virtuală în caz de primejdie mortală și alte scurgeri de date. Astfel Dacia Felix, prima bancă privată din România, imediat după 1989 canalizează în zadar fluxuri financiare într-un topos paradisiac, fluxuri tentaculare ademenite de securitizarea localului și a auto(c)htonului. Dar în definitiv, paza și primejdia mortală, nu sunt decât junghiurile și spasmele Sistemului de Securitate Umană paralizat în fața necunoscutului. De ce să ne fie frică de lupii viitorului care se ascund în blana trecutului?

ȘTEFAN TIRON

PROIECT DE RESTITUIRE A SIMBOLISTICII TRADIȚIONALE DIN ȚARA BÂRSEI PRIN ARTĂ CONTEMPORANĂ 2015

Artă.
Memorie.
Restituire

BRAȘOV, 2015

Biblioteca Județeană "George Barițiu" Brașov
Asociația Culturală Artessentia Brașov
Artă. Memorie. Restituire
Manager proiect: Ioana Șchiopu
Coordonator album: Victoria Țăroi
Documentația științifică: Ruxandra Nazare
Design: SC Inovativ Media SRL

Credit foto:
Muzeul Județean de Istorie Brașov
Muzeul de Artă Brașov
Muzeul Primei Școli Românești din Șcheii Brașovului
Colecția privată Dr. Alexandru Stănescu

ISBN 978-973-0-20151-2

© Biblioteca Județeană "George Barițiu" Brașov

Cuvânt înainte

A vorbi despre tradițiile de altădată ale Brașovului într-o eră a globalizării pare un lucru inutil la prima vedere. Într-o lume în care diferențele se șterg, în care comunicarea și suprimarea distanțelor acaparează pe zi ce trece tot mai mulți oameni, a mai vorbi de specific și de particularisme nu este tocmai ușor. Societatea din Transilvania a fost mai curând un model al trăirii alături și nu al conviețuirii, iar acest model de societate s-a menținut și la Brașov până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. Relația dintre etnii la Brașov a fost marcată de împletirea și alternanța confruntărilor și cooperărilor. Concurența mărfurilor din import a dat o grea lovitură meșteșugarilor și nu întâmplător exista o asociație ai cărei membri se obligau să poarte doar haine din postav autohton. Însă până și croitorii din Șchei se plângeau că portul european era tot mai preferat și de către români. Meșteșugarii brașoveni au reușit totuși să supraviețuiască și pentru că știau mai bine decât cei din Occident ce produse își dorea populația rurală din principatele dunărene.

Dacă privim cu atenție la jocul influențelor reciproce ceea ce constatăm este mai degrabă osmoză și creativitate decât ciocnire. Începând cu George Barițiu și continuând în secolul XX cu Maria Baiulescu, pentru a da doar un exemplu, a fost descris portul românesc din Șcheii Brașovului. Pentru locuitorii din acest cartier s-a cristalizat un tip specific de port cu puternice influențe urbane, o trăsătură fiind fastuozitatea, sporită de strălucirea și bogăția podoabelor. Într-un număr din Gazeta Transilvaniei, din perioada interbelică, este prezentat portul șcheiencelor: „o minunată podoabă cu rochiile largi din brocate de mătăsuri grele, cu veste gătite cu bumbi prețioși (...) cu salbe legate la gât, cu mantale de atlasuri grele, gătite cu blănuri". Costumul bărbătesc păstrează elementul tradițional prin zeghea albă și căciula mare, prin cioarecii din dimie albă, ca și prin croiul cămașii din pânză țesută.

Acum mai bine de 100 de ani se făcea remarca că tot mai mulți români din Șchei adoptau straiele de oraș, fiind tot mai rari cei care îmbrăcau straiele populare. Portul maghiarilor a păstrat multe particularități comune cu restul zonelor etnografice, însă zona Brașov și Săcele era foarte importantă. La sași denumirea unor articole de îmbrăcăminte e posibil să arate că ele au fost aduse din patria de origine, mai ales cele ale femeilor. Croiala, materialele și ornamentele utilizate au fost influențate de moda timpului și de celelalte etnii, o parte din podoabe fiind aduse de negustorii sași din Nürnberg și Ausburg. Din ilustrațiile păstrate după Reformă se observă că femeile se încălțau și își acopereau capul. La sași ruptura între sat și oraș s-a produs încă de la sfârșitul secolului XVIII, când cei mai înstăriți încep să se îmbrace nemțește.

S-a încercat mereu reintroducerea portului tradițional în orașe, dar acest lucru nu se reușea decât la marile sărbători. Datorită procesului de urbanizare a Țării Bârsei, tradițiile au fost minate, iar la început de secol XX s-au făcut eforturi pentru conservarea și studierea lor. Prestigioasa revistă Die Karpathen, apărută tot la Brașov între 1907-1914, sub conducerea poetului, pedagogului si publicistului Adolf Meschendörfer, a prezentat tradițiile săsești, românești, maghiare, chiar și țigănești. Acesta este și autorul romanului Die Stadt im Osten (Orașul din Răsărit), în care apar descrise tradițiile sașilor, dar și obiceiul junilor brașoveni. Vecinătatea și interferența etno-culturală joacă un rol important, fiind preluat de la sași brâul metalic, în timp ce cioarecii românești au avut trecere și la alte etnii, iar cămașa sașilor a avut legătură cu portul maghiar și cel românesc. Valorile artei populare au fost păstrate în sudul, dar mai ales în nordul Transilvaniei, însă în Țara Bârsei atașamentul față de moștenirea spirituală părea locuitorilor oarecum demodat, fapt ce a dus la dispariția unor valori etnologice. Scriitorul Hans Bergel remarca că dinamismul, orientarea spre progres i-a făcut pe sași să renunțe la unele tradiții, fapt sesizat și de Adolf Meschendörfer în perioada interbelică, când constata că sașii din Țara Bârsei și-au aruncat cu mult timp în urmă pe fereastră costumul popular și și-au adus tractorul în curte.

Proiectul pe care Biblioteca Județeană „George Barițiu" Brașov îl propune încearcă să restituie prin artă contemporană tocmai această lume pe care în parte am pierdut-o. Va invit să descoperiți Brașovul și să admirați creația unor artiști contemporani sensibili la tot ce a însemnat specificul local. Tehnici diferite, suporturi diferite alcătuiesc o lume ce merită să fie redescoperită. Iar titlul proiectului Artă. Memorie. Restituire, susținut de AFCN, reprezintă contribuția Bibliotecii Județene, a Asociației Culturale Artessentia, a tuturor artiștilor la o cunoaștere a Brașovului așa cum poate nu l-am fi închipuit.

Dr. Daniel Nazare

Director Biblioteca Județeană „George Barițiu" Brașov

Artă, ornament, simbol în Țara Bârseí

text de Ruxandra Nazare

Trăim într-o lume plină de imagini artistice, purtătoare de mesaje și coduri. Odinioară, arta, cu tot ce includea ea, desen și culoare, era un limbaj simbolic, nu numai estetic. Ornamentele aveau semnificație simbolică, semnul și ritualul se însoțeau, totul completându-se și constituindu-se într-un mesaj peste timp, între generații. Arta și realitatea cotidiană constituiau un întreg, reprezentând expresia vizuală a memoriei. În timp, gramatica și semantica simbolului s-au destrămat, sensul s-a uitat, iar ornamentele au păstrat adesea doar funcția estetică. În acest context, este firesc un proiect care să restituie memoriei comunitare semnificația ornamentelor artei populare și să o redea prin arta contemporană, reînnodând dialogul între tradiție și modernitate[1].

Desigur, ornamentul este o formă de exteriorizare a esteticului, nu ignorăm acest aspect, dar valențele lui sunt dublate de rolul de semn, exprimând o semnificație originară simbolică[2]. De altfel, raporturile dintre estetic și simbolic sunt nuanțate, greu de definit, încât creatorul are o poziție deosebită. Acesta se supune rigorilor materialului, cu care lucrează, dar și ale repertoriului de motive, cu o tradiție înrădăcinată. Alegerile unor motive, ce revin permanent, nu sunt întâmplătoare, ci justificate de rosturi și înțelesuri păstrate parțial de semantica actuală și de tradiția orală, supusă mereu schimbării. Iată condiția specială a creatorului cuprinsă în cuvintele unui cunoscător: „... între formă și ornament există o perfectă simbioză. Creatorul a căutat ca ornamentul să fie acea jumătate care să dea obiectului imaginea unui întreg, unui tot armonios. De aceea, fiecare obiect, după necesitate, va avea ornamentul care să-l întregească, iar creatorul nu poate face altceva decât să-și lase amprenta, prin stilizare, printr-o continuă și perseverentă șlefuire”[3].

[1] Influența artei populare vechi asupra creatorilor populari și designerilor de astăzi a fost studiată de Georgeta Stoica și Olga Horșia în lucrarea *Meșteșuguri artistice tradiționale*, cu o prefață de dr. Paul Petrescu, București, Editura Enciclopedică, 2001.

[2] Marina Marinescu, *Arta populară românească. Țesături decorative*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975, p. 91.

[3] Neculae Purcărea, *Țara mea de basm. Rânduiala artei populare. Îndreptar*, București, Editura Sânziana, 2010, p. 33.

Studiul artei populare în România are cercetători avizați, dar accentul a fost pus mai mult pe descriere și mai puțin pe semnificații. Printre cei care au abordat chestiunea simbolismului ornamenticii se numără Artur Gorovei, Romulus Vulcănescu, Paul Henri Stahl, Paul Petrescu, Constantin Prut din diverse perspective: analiza folclorului, credințelor religioase și mitologiei, istoria civilizației și artei[4]. Recuperarea limbajului simbolic se poate face printr-o abordare interdisciplinară, apelând la studii de hermeneutică, semiotică, antropologie, istoria ideilor și mentalităților, analize comparatiste de arheologie, artă, literatură. Dicționarele de simboluri repertoriază semnificațiile acestora în diverse culturi și se dovedesc utile ghiduri. Toate aceste domenii de frontieră prin datele și concluziile lor pot contribui la redescoperirea sensurilor ascunse ale unor ornamente, cu circulație și valoare universală, devenite arhetipuri.

Arta tradițională din Țara Bârsei, mai cu seamă din Brașov și Șcheii Brașovului, este diversă, incluzând artefacte din lemn, metal, ceramică, port și țesături utilitare și decorative, pictură (mobilier pictat, icoane pe sticlă), dar și creațiile fragile pe ouăle încondeiate. Ea trebuie privită și înțeleasă în conexiune și în integralitatea ei, fiind o imagine a vieții și spiritualității locului, la nivel urban și rural. De la arhitectura tradițională, porțile și organizarea spațiului interior al locuințelor (mobilierul, țesăturile, pictura murală ce împodobeau odăile), la ceramica și icoanele de sticlă, de la portul cu ornamentele și culorile lui la obiectele gospodărești din lemn sau metal, până la ouăle încondeiate cu meșteșug artistic, toate poartă pecetea ornamentului și a semnificației spirituale și sociale deopotrivă. Obiectele se combină într-o geografie simbolică și socială, forma ornamentelor, culoarea și poziția lor comunica celor din jur relațiile din familie, din cuplu, locul lor, al bătrânilor și tinerilor, statutul civil, care sunt haine de zi, de biserică și de sărbătoare, pentru diferite ritualuri. Astfel, timpul se scurgea conform unui calendar ritual și unui limbaj simbolic, pe care societatea îl recunoștea și descifra. Concepția decorativă era o expresie a identității locale și sociale[5].

Natural, s-a observat că toate genurile artei populare, din punct de vedere al ornamentelor, dovedesc o unitate impresionantă de semne sau simboluri, care închid în conținutul lor semnificații ce se cer interpretate. Întâlnim astfel, pe arii mici, precum Țara Bârsei, motive ornamentale din fondul universal, care transcend imaginea directă, dezvăluind o filosofie despre viață și moarte[6].

[4] Mai recent Daniel Cojanu, *Ipostaze ale simbolului în lumea tradițională*, Iași, Editura Lumen, 2009.

[5] *Sașii despre ei înșiși*, coordonator Ligia Fulga, vol. I, Brașov, Editura Transilvania Expres, 2008, p. 137.

[6] Olivia Moraru, *Motive de inspirație agrară în ornamentica populară românească din Țara Bîrsei*, în "Cumidava", XII/2, Culegere de studii și materiale de etnografie și artă, 1979-1980, p. 111-112.

2.

3.

Soarele este unul dintre aceste motive, simbol arhetipal întâlnit aproape în toate culturile lumii, considerat izvor al vieții și al morții[7]. El ocupă un loc însemnat în decorul artei noastre populare și în basme, fiind cunoscut anterior de daci și în Dacia romană, unde reliefurile mitriace erau răspândite. Importanța soarelui derivă din funcția practică a astrului solar, esențială în culturile agricole. Soarele apare în ornamentica tradițională sub forma cercului, roții sau cercului cu raze drepte în interior (4, 6 sau 8 la număr), rozetei, vârtelniței sau cercului cu raze curbate, sugerând mișcarea astrului, ori chiar sub forma romburilor concentrice; uneori are trăsături antropomorfe. Dincolo de semnificația asociată cu ciclul vieții și al morții și cu fertilitatea, soarele are o funcție protectoare, de apărare. Pe obiectele cioplite din lemn sau cu ornamente simbolice crestate, soarele apare mereu însoțit de alte ornamente vechi, precum dinții de lup sau colții de fierăstrău. Întâlnit frecvent în arta lemnului și în construcții, motivul soarelui este plasat adesea în Brașov și Șchei în exteriorul și interiorul locuinței: pe porți, ferestre, fațadele caselor, la uși și deasupra pragului, pe grinzile centrale ale tavanului (meșter grindă). Este prezent pe obiectele de lemn și de metal din gospodărie (precum tipare pentru brânză sau furci), pe mobilier[8] ca și pe țesături[9], deși la ultimele este mai greu de detectat. Icoanele pe sticlă din Țara Bârsei, precum și ouălele încondeiate cuprind soarele în ornamentele lor. Luna și stelele apar și ele, în combinație cu soarele, figurând universul, atât cel cosmic, cât mai ales cel aparținând divinității, căci prezența lor se constată cu deosebire în icoane. Aproape întotdeauna însoțită de soare, luna apare cel mai frecvent sub forma de crai nou în arta populară. Poziția lor tradițională este cea din reliefurile mitriace: soarele la stânga, luna la dreapta.

Antropomorfizarea astrului solar îl apropie de oameni, accentuând rolul lui apotropaic. Uneori, reprezentările solare în contexte laice ni se par lipsite de importanță, dar cunoscând acest rost simbolic protector, considerăm că și imaginile recente, din prima jumătate a secolului trecut, au semnificația de a ocroti locuința și familia. La rândul ei, luna este un simbol arhaic fundamental, asociat principiului feminin, fertilității și renașterii. Din acest motiv, luna deține un rol protector pentru familie, în timp ce stelele sunt legate de soarta oamenilor, veghind asupra lor. Stelele ocupă un loc important în iconografie, în scena Nașterii Mântuitorului și având trăsături antropomorfe în icoanele transilvănene pe sticlă. Pe lemn, steaua este crestată și însoțește soarele în compoziții ample, șiruri de motive stelare împodobind chenarele ușilor bisericilor și porțile gospodăriilor. Ouăle încondeiate sunt ornate cu o sumedenie de motive stelare, iar țesăturile românești, săsești și ceangăiești din Țara Bârsei cuprind motivul stelei în diverse forme. Frecvent, stelele apar sub chipul luceafărului, cu sens religios[10]. Rostul lor este de a completa și întări protecția asigurată de soare și de a face legătura dintre oameni și divinitate.

[7] Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 1994, p. 170. O analiză de detaliu la Paul Petrescu, *Motive decorative celebre (contribuții la studiul ornamenticii românești)*, București, Editura Meridiane, 1971.

[8] Pentru interiorul casei țărănești vezi capitolele consistente din monografia *Țara Bârsei*, vol. II, sub redacția lui Nicolae Dunăre, București, Editura Academiei, 1974, p. 157-196. Pentru și vezi Emil Sigerus, *Volkskundliche und kunstgeschichtliche Schriften*, herausgegeben von Brigitte Stephani, Bukarest, Kriterion, 1977.

[9] Paul H. Stahl, *Folclorul și arta populară românească*, București, Editura Meridiane, 1968, p. 24-30.

[10] *Ibidem*, p. 33; I. Efseev, op. cit., p. 94, 173.

4.

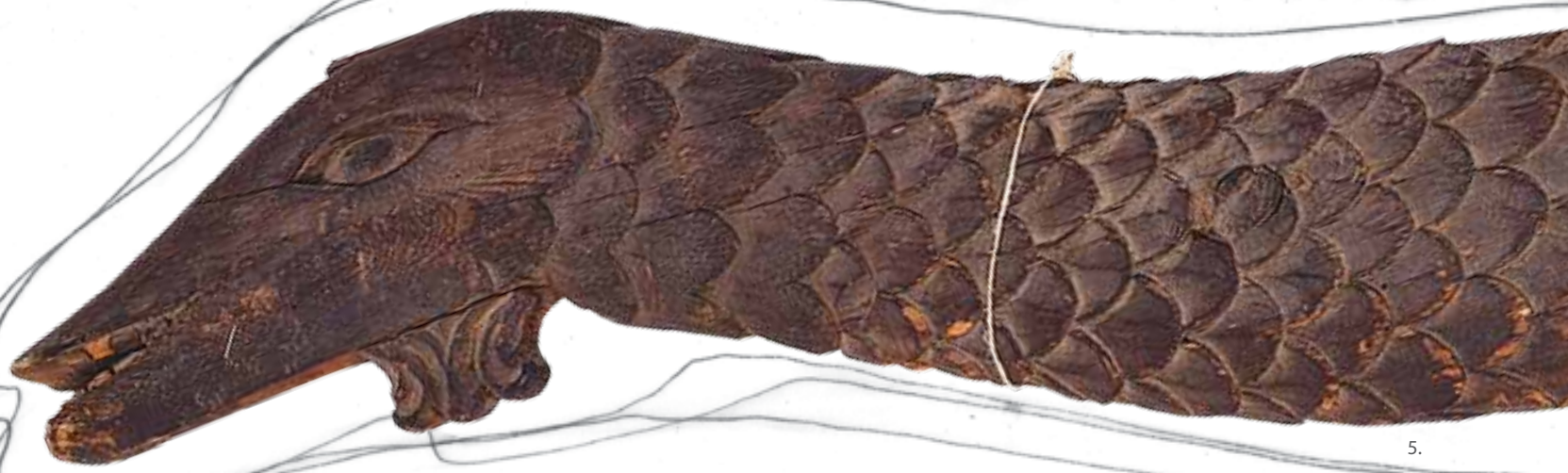

5.

Şarpele este un alt motiv cu rol apotropaic, întâlnit în Șcheii Brașovului, pe porțile caselor, în chip de sonerie, anunțând gazdelor sosirea oaspeților. S-au emis diferite opinii despre acest motiv, specific zonei. Făurit din metal, micuțul șarpe ondulat a dispărut aproape complet din ornamentația porților vechi odată cu modernizarea accelerată a reședințelor. Asemeni soarelui și lunii, șarpele este un simbol vechi, arhetipal, cu multiple semnificații, ambivalente. Întâlnit la daci, romani și slavi, șarpele casei este un spirit protector al locului. Forma reprezentării lui în Șchei ne conduce la concluzia că avem de a face cu șarpele casei și nu cu un animal malefic. Acesta, asociat cu copiii, este socotit un garant al norocului și viitorului[11]. Șarpele poate fi identificat și în ornamentele din ceramică, unde îmbracă forma spiralelor figurate pe fundul vaselor.

[11] Mihai Coman, *Bestiarul mitologic românesc*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996, p. 98-100.

6.

7.

8.

9.

10.

Pomul vieții este unul dintre miturile vechi ale omenirii, transfigurare poetică a năzuinței „tinereții fără de bătrânețe și vieții fără de moarte". În genere, în legende și credințe este vorba de un copac ale cărui fructe conțin elixirul vieții. În preajma copacului, sunt prezente păsări ori animale înfricoșătoare care păzesc această comoară dătătoare de viață. Ca imagine plastică, pomul vieții se întâlnește în arta multor popoare din Europa și Asia, în diverse forme. Dincolo de varietatea de reprezentări, s-a constatat prezența unor tipare plastice fundamentale: cel grecesc și cel iranian. Tiparul grecesc este cel al kantharosului din care răsare un butuc de viță de vie cu două păsări ce ciugulesc strugurii, preluat de către simbolistica creștină, vasul dionisiac devenind vasul cu apa sau pomul vieții. Odată cu Renașterea, vasul cu pomul vieții se transformă într-un vas cu buchet de flori, uneori devenind foarte mic, copleșit de bogăția florală. În tiparul iranian, arborele vieții este figurat ca un copac cu coroană bogată și cu rădăcinile reprezentate ca un triunghi adesea. Cele două tipare s-au răspândit pe o arie largă, prin intermediul Bizanțului. Ele sunt însoțite de un al treilea tipar, local, cel traco-dacic, în care pomul vieții este reprezentat de brad, neînsoțit de alte elemente. Însemnătatea cultului arborilor și calitățile bradului au conferit acestuia un rol important în spațiul nostru, asociat cu viața și renașterea ei. Motivul bradului apare frecvent în arta populară din România (pe lemn, țesături, costum popular, ceramică) și în ceremonii[12]. Bradul îmbracă și formele arborelui cosmic și ceresc, perceput ca reprezentare a cosmosului și a terestrului. Alături de arbori, stâlpii și coloanele, descoperite în spațiul românesc în altare și locuri sacre, aparținând culturilor neolitice Boian-Spanțov și Tripolie-Cucuteni-Ariușd, au făcut să se vorbească despre motivul și cultul coloanei cerului[13].

Tiparele elenistic și iranian au cunoscut dezvoltări, contaminări și combinații în variante multiple, complete sau simplificate, ce se regăsesc și la noi: vasul cu flori, vasul cu flori cu păsări etc. Mobilierul, cu deosebire lăzile de zestre și lavițele, ceramica, portul, țesăturile și alesăturile, broderiile și împletiturile abundă în ornamente ce înfățișează variante ale pomului vieții. Pe mobilierul pictat, întâlnit în genere la sași și ceangăi în Țara Bârsei, sunt reprezentate frecvent buchete de flori în glastră,

12.

[12] Paul Petrescu, *op. cit.*, p. 39-50.

[13] Romulus Vulcănescu, *Coloana cerului*, București, Editura Academiei Române, 1972.

11.

13.

flori, fie o floare mare dezvoltată, fie un buchet de 3 ori 5 flori, ghirlande de flori, cu frunze și vrejuri, separate în registre, redate într-o cromatică bogată, vie. Policromia a pătruns în Țara Bârsei pe filieră germană, prin intermediar austriac[14]. Motivele au fost preluate și au cunoscut o răspândire largă la sași. Odată cu ornamentele, s-a preluat și simbolistica.

Alături de ceramica tradițională românească din Țara Bârsei, cu decor geometric, apărea în secolul al XVIII-lea o ceramică săsească de o calitate remarcabilă, cu decor de cobalt, sub influența reluării legăturilor cu Boemia și spațiul german. Această ceramică abundă în ornamente vegetale, flori, mlădițe întreite, buchete, frunze și vrejuri, brăduți, separate de registre de zigzaguri, romburi hașurate, puncte, pătrate, linii, spirale. Ceramica ceangăiască (cancee, vase etc.) se deosebește de cea săsească prin policromie (albastru, brun, galben, verde), dimensiuni și decor. Ornamentica încărcată, asemeni țesăturilor și cusăturilor ceangăiești, este dominată de motivul arborelui de flori și de flori distincte și recognoscibile: bujor, crin, garoafă, gherghină, lalea, lăcrămioară, margaretă, narcisă, trandafir[15].

Pomul vieții este redat în icoanele pe sticlă, artă preluată sub influența Europei centrale și practicată și de iconarii din Țara Bârsei, mai exact din Șcheii Brașovului. Icoanele pe sticlă de aici au avut anumite teme preferate: sfinții protectori (Sf. Haralambie, Sf. Gheorghe, Sf. Ilie, Sf. Paraschiva), Nașterea lui Iisus, Maica Domnului jeluitoare, Botezul, Cina de Taină, Răstignirea, Iisus cu vița de vie, mai rar Învierea. Firește, scenele sunt inspirate de religie, dar elemente laice, detalii folclorice și ornamente diferite sunt redate în aceste icoane. Decorația reține astfel motivele soarelui și ale lunii, pomul vieții, ornamente florale copiate după cele de pe ceramică, chenare geometrice.

S-a observat că, spre deosebire de Țara Oltului, în icoanele din Țara Bârsei nu întâlnim

14.

[14] *Țara Bârsei*, vol. II, p. 175-196.
[15] *Ibidem*, p. 197-238.

15.

exclusiv teme laice, ci doar elemente[16] ce nu fac decât să potențeze semnificația simbolică, susținând ideea veșniciei.

Broderiile și împletiturile din Țara Bârsei au diverse motive vegetale și animaliere: flori, copăcei, frunze, frunze de stejar, struguri, ghinde, încadrate de benzi de cruci și zigzaguri și de păsări, mai precis păuni. Exemplarele săsești ale acestei arte se remarcă prin broderii cu aceste motive, inclusiv pe tul, cu texte și îndemnuri creștine cusute[17], iar păunii subliniază semnificația creștină prin simbolismul lor. Simbol al nemuririi și învierii, păunii erau redați în pereche în arta creștină, de o parte și de alta a potirului, reprezentând creștinii așteptând să se împărtășească din izvorul vieții[18].

Arta încondeierii ouălelor, practicată deopotrivă la românii, sașii și ceangăii din Țara Bârsei, se distinge prin ornamentația diversă. O listă de ornamente identificate pe ouăle din Țara Bârsei enumeră modelele geometrice (cele mai răspândite) și motive fitomorfe. Între primele se numără cercul, crucea, soarele, steaua cu patru și opt brațe, între ultimele spicul de grâu, trifoiul, floarea păstelui, panseluța, ghioceii, floarea de scai, floarea de colț, garoafa, gherghina, trandafirul, feriga, bradul, ghinda, ghiveciul cu flori[19], alături de spirală, cârligul ciobanului sau cârligoanța, coarnele berbecelui. Se remarcă la sași motivul inimii și al vlăstarului întreit, în care lalelele sunt redate frecvent. Adesea, inima este figurată asemeni unui vas sau apare în relație cu un arbore, trimitere evidentă la pomul vieții, tiparul iranian. Totuși, vrem să subliniem că motivul inimii cu trei flori, care se întâlnește în heraldica săsească locală și în biserică, are conotații evident religioase simbolice. La ceangăi, alături de motivul frecvent al lalelelor, se găsesc și alte flori (garoafă, lăcrămioară)[20]. Toată această ornamentică face parte din decorația generată de motivul fundamental al pomului vieții.

[16] *Ibidem*, p. 250-254.

[17] *Ibidem*, p. 336-361

[18] Jean-Paul Clébert, *Bestiar fabulos - dicționar de simboluri animaliere*, traducere din limba franceză de Rodica Maria Valter și Radu Valter, București, Editurile Artemis-Cavallioti, 1995, p. 217.

[19] Maria și Nicolae Zahacinschi, *Elemente de artă decorativă populară românească. Decorarea ouălelor*, București, Editura Litera, 1985, p. 49.

[20] *Țara Bârsei*, vol. II, planșa LXV, p. 287-288.

16.

17.

18.

20.

19.

21.

22.

Rodia, atât sub forma fructului, cât și a florii, este un ornament aparte ce se întâlnește în reprezentări artistice diverse în Țara Bârsei. Astfel, rodia se regăsește în ornamentația unui portal al Bisericii Negre, dar și pe piese de port (cusături și mai ales în podoabele cingătorilor femeiești din metale prețioase, în bumbii hainelor). Anumite flori, pictate cu mijlocul hașurat, de pe icoanele de sticlă ar putea fi identificate cu floarea de rodie. Rodia are semnificații diferite. În Antichitate, era un simbol al fecundității și posterității numeroase, asociat femeii și dragostei. În creștinism, a devenit simbolul bisericii care, aidoma fructului rodierului, adună la un loc pe credincioși. Ambele sensuri simbolice se regăsesc în arta din Țara Bârsei. Evident, motivul rodiei de pe obiectele de port, precum cingătorile și cămășile femeiești, trebuie să fi avut rostul de a sublinia fertilitatea. Acest ornament completa simbolismul celorlalte ornamente geometrice sau florale, potențând semnificația lor și constituind un mesaj integral, ce conferea portului o anumită sacralitate.

Alături de aceste ornamente, arta Țării Bârsei păstrează în ornamentația sa motive de mare vechime, întâlnite în arta și cultura lumii, de pildă spirala și zigzagul. Spirala își are originea în paleolitic și a atins o culme artistică și simbolică în epoca neolitică, de exemplu în arta ceramicii culturii Cucuteni, ce atinge și județul Brașov prin obiectele descoperite la Ariușd[21]. Simbolic, spirala reprezintă ideea regenerării, reluării ciclului vital[22]. Zigzagul, cu rădăcini în neolitic, apare pe obiecte de lemn și în cusături, sub denumiri diferite (val, unda apei, calea sau călița ocolită, poteca). Semnificația lui se referă la greutățile vieții, cu meandrele ei. Motive asemănătoare se întâlnesc și în ornamentica din culturile Noua și Wittemberg. Sensurile lor se regăsesc pretutindeni, cu variații și interpretări locale evident, dar făcând parte din limbajul artistic și simbolic universal, dintr-o moștenire culturală a lumii.

23.

25.

24.

26.

27.

[21] Vladimir Dumitrescu, *Arta culturii Cucuteni*, București, Editura Meridiane, 1979.

[22] Marija Gimbutas, *Civilizație și cultură. Vestigii preistorice în Sud Estul european*, traducere de Sorin Paliga, prefață și note de Radu Florescu, București, Editura Meridiane, 1989, p. 80-81 .

Despre Proiect

Albumul de față reprezintă unul dintre rezultatele proiectului cultural „Artă. Memorie. Restituire" implementat de Biblioteca Județeană „George Barițiu" Brașov, în parteneriat cu Asociația Culturală Artessentia și cofinanțat de Administrația Fondului Cultural Național. Acest demers a avut ca scop promovarea artei contemporane și a artiștilor vizuali la nivel național și internațional, precum și readucerea în atenția publicului a patrimoniului cultural, ca punct de plecare pentru creații contemporane de valoare.

Artele vizuale sunt cele care au venit în cadrul acestui proiect să restaureze frumusețea și importanța simbolurilor tradiționale din arealul Țara Bârsei, Brașov, Șchei. Ne-am propus să construim, să refacem legătura cu matca, conexiunea cu zorii umanității, pentru păstrarea memoriei materiale și imateriale a acestei zone. Intenția proiectului este restituirea acestei moșteniri prin artă contemporană.

Suntem asaltați în fiecare secundă, în media sau în viața de zi cu zi, de multitudinea de simboluri vizuale cu care interacționăm, care ne atenționează sau ne intrigă. Acestea, în ansamblul lor, au preluat din simbolistica străveche, dar și-au pierdut încărcătura culturală, religioasă, puternic apotropaică, energetică, regenerativă, în perfectă comuniune cu natura și divinitatea.

Simbologia românească studiază un câmp imagistic de simboluri semnificativ ca întindere și diversitate, care începe cu cele mai vechi semne descoperite până în prezent în situl arheologic de la Tărtăria (mileniul VI î. e. n.). Descifrarea simbolurilor s-a desfășurat asemeni unei călătorii inițiatice în cadrul sesiunilor de documentare din proiect, ca într-un spațiu de decodare.

Aprecierea și cercetarea trecutului ne duce spre respectul tradiției multiculturale și al valorilor primordiale conform spuselor lui Alexandru Tzigara - Samurcaș, fondator al Muzeului Țăranului Român : „*Din trecutul strămoșesc să renască arta noastră viitoare*" - 17 aprilie 1907.

Strategia noastră a constat în punerea împreună a celor opt participanți - artiști vizuali profesioniști de vârste și specializări diferite, la o masă a regăsirilor atemporale, unde să consume cultură presărată cu simbolistica zonală comparată celei universale, în vederea conceperii unor noi viziuni artistice revitalizante.

Atelierul Artessentia a oferit artiștilor spațiul în care aceștia au interacționat, și-au transferat ideile, dezvoltând o simbioză necesară demersului artistic și a unei finalități estetice armonios personalizate.

Lucrările de artă care au fost născute în acest context devin păstrătoare contemporane cu memorie cipată a regăsirii civilizației tradiționale plină de sensuri profunde, o transcedere de semne și însemne culturale. Aceste creații la timpul prezent, unice și autentice, au posibiliatea integrării în memoria colectivă prin concretizarea lor într-o expoziție itinerantă. Desigur, amprenta celor opt artiști vizuali se întregește și prin elaborarea acestui album.

About the project

The present album is one of the results of the cultural project „Art. Memory. Restitution" implemented by the „George Barițiu" County Library Brasov, in partnership with the Artessentia Cultural Association and cofinanced by the National Cultural Fund Administration. This approach aimed to promote the contemporary art and visual artists, nationally and internationally, bringing into the public attention the cultural heritage as a starting point for contemporary creation of real value.

The visual arts are those who came to this project to restore the beauty and importance of the traditional symbols in Barsa, Brasov, and Schei area.

We intend to build, to remake the connection with the core, the link with the dawn of the humanity, preserving in this way the tangible and intangible memory of the region. The project's goal is to return this heritage through contemporary art.

We are assailed every second, in the media or in everyday life, by the multitude of visual symbols with which we interact, that warned or intrigue us. They, as a whole, took over partially the ancient symbolism, but lost their cultural, religious, strongly apotropaic, energetic and regenerative meaning, in perfect communion with nature and divinity. The Romanian symbology studies the field of visual symbols, significant in its aim and diversity, beginning with the oldest evidence discovered so far in the archaeological site of Tărtăria (VIth millennium BC). The deciphering of the symbols has been like a journey of initiation that took place during the documentation sessions of the project, in a decoding space.

Highlight and research of the past lead us to respect the multicultural tradition and primordial values. According to Alexandru Tzigara - Samurcaș, founder of the Romanian Peasant Museum " Revive our future art from the ancestral past " – April 17, 1907.

Our strategy was to put together eight participants - professional visual artists of different ages and majors – at the same table of timeless retrieving to ‚consume' culture, filled with the zonal symbolism in comparison with the universal one, to conceive a new revitalizing artistic vision.

The Artessentia workshop offered to the artists a space where they could interact, shared their ideas, developing a symbiotic needed to an artistic approach and an aesthetic result, harmoniously personalized.

The works of art born in this context become contemporary keepers, having inside the memory of traditional civilization, full of deep meaning, transcending cultural signs and symbols. These creations of the present time, unique and authentic, have the possibility of entering the collective memory, materialized in a traveling exhibition. Of course, the mark of the eight visual artists is also completed by this art album.

Epi-Logos

Liniște, cer albastru, soare, bogăție de verde, culorile infinite ale locului și grădinii, într-o armonizare rar întâlnită a lemnului cu piatra, cu mozaicul sau metalul, peste care patina autentică sau cu har ticluită, tronează desăvârșind atmosfera. Deplină și sublimă desfătare a ochiului de dat să vadă și să decodeze frumosul. E Ceva ce abia aștepți să împărtășești cât mai multora.

Aceasta poate părea o definire a Raiului. Asta și este, dar a unuia tangibil pentru noi, cei câțiva umili imitatori ai Creației Divine sau a precursorilor noștri din Țara Bârsei, unde ne-am lăsat duși de vrajă. Am trecut de Poarta acestui Paradis cu gândul că, preluându-i modelul, să creăm obiecte, semne, simboluri și imagini ale unei cufundări conceptuale în adâncul acestei Lumi Feerice a Simbolului, pentru că ieșind apoi în afara acestor granițe, urmele create de noi să evoce pretutindeni spiritul zonei.

Am trăit creând într-o OAZĂ DE NOI, de împreună, de laolaltă, de vii întâlniri, așa cum nu e propriu actului de creație, acesta fiind unul de maximă intimitate. Țelul asumat avea o componentă majoră de al nostru și observam că trezise în fiecare dintre participanți rezonanțe pe frecvențe înalte.

Mai tinerii colegi de generație și artiști de mare viitor, graficianul Vladimir Țăroi și sculptorul Silvestru Munteanu, și-au finalizat rezultatele în formule plastice și conceptuale postmoderne. Primul a materializat prin sinteza elementelor formale și cromatice ale cusăturii proprii arealului, trei printuri de mari dimensiuni, sugestive și excelent realizate artistic în tehnicile graficii prelucrate pe computer. Celălalt, sculptorul, a creat o foarte bine susținută conceptual sugestie de portret, format din elemente spațiale independente, din lemn colorat, cu incastre din argilă ce conțin elemente grafice, adânc sgraffitate și motive preluate din patrimoniul Țării Bârsei, ce sugerează componente ale feței umane.

Cu pedanteria și aplecarea meticuloasă a restauratorului, Georgiana Gămălie, creează din lemn, obiecte complexe, multiplu pliabile. Unele preiau decorul încrustat, cromatica și decupajul propriu mobilierului din lemn țărănesc, altele aduc în compoziție obiecte-relicvă din arhiva personală, încastrate individual pe suprafețe cu foiță de aur și decoruri în volute largi, proprii ceramicii arhaice.

Magda Vieriu, într-o sinteză rafinată de câmpuri ample, texturare, cu parcimonia inteligentă a arhitectului contemporan, produce în materia caldă a țesăturilor din lână, ritmuri concentrate ton în ton. Micile accente în relief răsar și dispar de pe fața lucrărilor sale cu

delicatețea efemeră a fulgului de zăpadă, dând privitorului o stare de luminoasă liniște ce predispune la calm și plăcută contemplație.

Construiți și desenați cu admirabilă delicatețe, praporii din hârtie ai Victoriei Țăroi încărcați de diafane și transparente simboluri, înnobilează cu rafinate accente cromatice lumina care îi traversează. Lemnul este folosit de artistă ca element în deschiderea imaginilor sale sau ca suport integral pe care îl îmbogățește cu decupaje, colaje-șraif fotografice și aluzii la cromatica și texturile ștergarului. Aceste alcătuiri vii și puternic evocatoare, dau spațiului o pregnantă și caldă intimitate, proprie casei țărănești.

Cu o energie și forță net debordante, ce nu pot trece neobservate, constructele conceptuale ale artistei textiliste Gabriela Levenţu-Naftanailă, aduc expoziției o notă de energizare permanentă. În compoziții tranșante, desfășurate pe scheme inedite de o vivacitate extremă care dezvăluie un spirit efervescent, artista stăpânește cu finețe culoarea și un desen arabesc de mare subtilitate, creând armonii de mare rafinament în contexte cromatice știute fără de ieșire. Starea de plăcere și bucurie a artistei emană din fiecare pânză a sa, lectura lucrărilor sale procurându-ți o mare satisfacție estetică.

Creator alături de soția sa Victoria Țăroi a întregii frumuseți a acestui spațiu de basm aflat în inima Șcheilor Brașovului, ceramistul Aron Ioan Țăroi, personalitate artistică complexă, introvertită, născut la Brașov și școlit la fel și deodată cu subsemnatul la Liceul de Artă din Brașov, creează o serie de portrete (trei) preluate din patrimoniul fotografic al muzeelor brașovene. Portretul poveștii sau Poveste a portretului, chipurile preluate plutesc în câmpuri de sugestii-povești, semănate cu grafisme încifrate. Profundul simbol și rafinamentul definesc și lucrarea mixed-media, ce reprezintă două mâini din argilă cu monturi metalice și încastre de pietre semiprețioase, adosate unui suport din scândură veche îmbogățită cu grafisme și patină, ce evocă aerul bijuteriei arhaice propriu acestui areal cultural.

Continuitate a cercetării în zona obiectului complex, de atmosferă, luminat din interior, se naște ansamblul parietal „Cămașa, lumină înaripată” realizat de ceramistul și sticlarul Andrei Florian, brașovean de origine. Elementele sale formale fac aluzie la cămașa țărănească, cruce în forma sa desfășurată, la zborul-lumină din starea de vis și speranță. Lucrarea evocă în arhitectura ei și concretul mobilei din lemn prin elementele în formă de păsări din partea sa superioară. Sursele de Lumină sunt astfel poziționate încât crează o lumină de ambianță meditativă, benefică habitatului uman modern.

Andrei Florian,
conf. univ. dr. Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca

ANDREI FLORIAN

Născut la Braşov în 14 aprilie 1959, artistul e licenţiat al Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu" din Cluj-Napoca, promoţia 1985, cadru didactic din 1990 al aceleiaşi universităţi, iar din 2009, Doctor în Arte Vizuale, Conf. Univ. Dr. la secţia Ceramică – Sticlă – Metal.

Are o bogată activitate artistică şi un impresionant portofoliu de participări la prestigioase expoziţii, saloane şi bienale interne şi externe. Încă din studenţie, 1984, deţine un bogat palmares: 9 expoziţii personale la Cluj-Napoca, Braşov, Bucureşti, Satu-Mare, Zalău, peste 120 expoziţii de grup interne, simpozioane şi bienale, în galerii de muzeu, ale U.A.P şi private în Bucureşti, Cluj, Sibiu, Oradea, Alba-Iulia, Deva, Timişoara, Braşov, Craiova, Ploieşti, Bistriţa, Satu-Mare, Baia Mare, cu implicări în iniţiere, jurizare, organizare, deţine peste 50 de lucrări de autor, în colecţii muzeale şi galerii de stat sau în colecţii şi galerii private importante din ţară şi din străinătate. Participă la Simpozioane şi Conferinţe externe importante în Italia - Milano şi Roma, Croaţia - Zagreb, Cehia - Praga, Spania - Bilbao, sau interne cu participare internaţională, la Bucureşti, Cluj-Napoca, Satu-Mare, Sibiu, Oradea, Sighetu-Marmaţiei şi Negreşti-Oaş.

1.

Membru în uniuni, fundaţii şi asociaţii profesionale cu o activă şi constantă implicare artistică, pedagogică, managerială, organizatorie şi curatorială. Din 1986, membru fondator al deja consacratului grup „Bunavestire" din Negreşti-Oaş; din 1996, membru fondator Fundaţia „CeramArt" din Cluj-Napoca; din 1990, membru U.A.P Filiala Cluj-Napoca; din 2012, membru onorific U.A.P Filiala din Braşov. Curator-organizator al Bienalei Naţionale de ceramică–sticlă-metal, METAFORE INCANDESCENTE, Cluj-Napoca 2014, editor al catalogului bienalei; 2014 cuvânt la lansarea cărţii "Sophia Leopold – „Să ne jucăm să facem artă" a lui Vianu Mureşan la Muzeul Etnografic al Transilvaniei; cuvânt de deschidere la expoziţia "Oameni şi Păsări"- sculptură, Nicolae Bohăţel – Galeria "KronArt", Braşov (2014); curator expoziţia "Ceramică tradiţională românească", donaţie Jean-Francois Garmier, Muzeului Etnografic al Transilvaniei - Cluj-Napoca (2014).

Are o bogată contribuţie publicistică în domeniul artistic şi pedagogic, ca autor de cărţi, cataloage, articole, manuale şi cursuri de specialitate publicate de edituri recunoscute. Peste 25 de articole în reviste şi anuare interne şi internaţionale, de specialitate; articole şi ilustrări cu lucrări ale revistelor: Steaua, Tribuna, Forma, Oraşul; 14 publicaţii de autor, cărţi, cataloage, manuale şi cursuri de specialitate; conferinţe internaţionale: Roma, Praga, Bilbao, Milano; participări cu articole de autor la 12 simpozioane de comunicări;

Abordează genuri ca pictura, grafica, desenul, ceramica de la miniatură la monumental, sticla, instalaţia în materiale diverse, mixed media, vitraliul sau tiffany în cicluri mari de lucrări, colaje ceramice, Lemnul şi Piatra, Semne, Panouri decorative, Eve, Relicvariul, Obiectul de cult, Pomul, Portalul, Altarul, Cununa, Cartea, Omul, punctate de reprezentări singulare din sticlă sau modelate din gresii diverse precum Peşte, Fructul Ispitei, Luna din Lac, care induc o stare de contemplaţie meditativă.

2.

3.

4.

1. „Luna din Lac“; 2. „Altar“; 3. „Relicvariu“; 4. „Eva“;
5. „Fântâna pentru adăpat Îngeri“- (detaliu); 6. „Pocal“

5.

6.

Cămaşa - Crucea de lumină
Lemn de brad, acrilic, lavabil,
oxizi şi instalaţie de lumină
224/180 cm

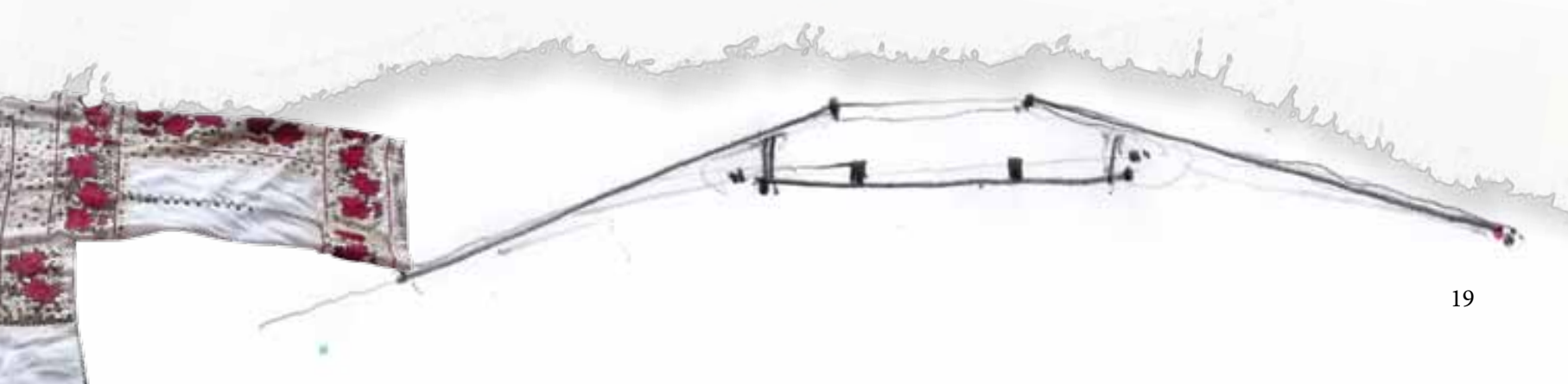

1.

Georgiana Gămălie

Născută la 23 aprilie 1981 în Braşov.

Tainele „scrisului" icoanei şi ale aşternerii culorilor pe sticlă/ lemn/piatră au fost dobândite sub îndrumarea profesorului *Ioan Sorin Apan*, în timpul liceului, făcând parte din Minisatul „Sfântul Andrei". În aceeaşi perioadă a frecventat, timp de doi ani, şi cursul de Iconografie al Şcolii Populare de Artă şi Meserii „Tiberiu Brediceanu" Braşov, clasa *Alexandrinei Gheție*. A descoperit frumusețea lemnului și a crestăturilor tradiționale de la meșterul *Nicolae Purcărea*.

A absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, specializarea Teologie Ortodoxă - Patrimoniu cultural - Restaurare icoană.

Este doctor în Biologie, susținând teza "Insectele dăunătoare cărților şi combaterea lor". Participă la congrese şi conferințe naționale şi internaționale, cu comunicări şi articole apărute în literatura de specialitate. În 2013 publică, în calitate de co-autor, lucrarea "Etiopatologia operei de artă" apărută la editura Academiei Oamenilor de Știință din România.

Din 2010 deține Atestat de expert în conservare eliberat de Ministerul Culturii şi Patrimoniului Național.

Este membru fondator al Asociației Culturale Artessentia şi coordonatorul programului pedagogic desfăşurat în cadrul proiectul curatorial "Arta la Turnul Alb", Braşov (2014, 2015).

Participă cu lucrări de iconografie în expoziții colective: "Lumină din lumină"– Biblioteca "Gh. Asachi", Iaşi (2001); expoziția "op weg naar Iasi... iconen uit Roemenie" (2002-2003) şi expoziția "Iconen uit Roemenie"(2004-2005), Stedelijk Museum, Zwolle, Olanda; Salonul de Crăciun, Libraria Okian, Braşov (2009, 2010); expoziția "Icoane vechi şi noi", Galeria Kronart, Braşov (2010); expoziția "Artă şi spiritualitate în spațiul transilvan", ICR Budapesta (2013); expoziția "Arta la Turnul Alb", Braşov (2014). Lucrările sale se regăsesc astăzi în colecții particulare din țara noastră, precum şi în Olanda, Spania, Italia, Franța, Marea Britanie sau Canada.

Realizează bijuterie unicat cu pietre semiprețioase, fir metalic argintat, lemn pictat cu motive recuperate de pe mobilierul vechi transilvănean sau crestături tradiționale.

2.

1. Bijuterie din lemn pictat, aur, crestături/Broșă/ Inel.
2. Restaurare Icoană pe lemn, în casetă - Iisus Hristos, înainte și după restaurare, colecție particulară.
3. Colier din fir metalic argintat, pietre semiprețioase, dantelă lucrată cu suveică.
4. Triptic „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", 2014, tempera cu ou pe suport din lemn, aur, crestături, detaliu, 22/34 cm.
5. „Maica Domnului cu Iisus - Floare neprihănită", 2014, tempera cu ou pe lemn, aur, 20/30 cm.

3.

Foto Daniela Mezdrea

4.

5.

1.

2.

1. Coloana cerului meu
Pictură pe lemn de tei, crestături, traforaj/ culori acrilice, liner, schlagmetal argintiu
51/110 cm

2. Scară-n cer
Pictură pe pânză: culori acrilice, schlagmetal argintiu, aplicații textile
100/100 cm

3. Relicvarul vieții
Pictură pe lemn de tei, crestături/ pigmenți și emulsie de gălbenuș, culori acrilice, liner, schlagmetal auriu, elemente incluse (lemn, sticlă, ceramică, pietre, elemente vegetale)
71/71 cm

3.

Gabriela Naftanailă Leventu

Născută la data de 17 februarie 1962, în Bucureşti. A absolvit Facultatea de Arte Decorative – secţia Tapiserie - Imprimeuri din cadrul Institutului de Arte Plastice „ Nicolae Grigorescu" din Bucureşti.

EXPOZIŢII PERSONALE: Expoziţie de artă decorativă şi creaţie vestimentară la Craiova (1990); Expoziţie de grafică, Braşov (2006, 2012); Namur, Belgia (2012, 2014); Sanremo, Italia (2013);

EXPOZIŢII DE GRUP: Expoziţie de Artă decorativă şi Creaţie vestimentară la Slatina (1987). Expoziţie de Miniaturi textile la Căminul Artei, Bucureşti (1988). Lucrări de grafică în cadrul expoziţiilor de grup organizate la Braşov (2011, 2012, 2013, 2014) şi Râşnov (2011).

PARTICIPĂRI: Municipala de Artă Decorativă şi Grafică, Bucureşti (1985, 1989); Târgul de Artă de la Sala "Dalles", Bucureşti (1986); Expoziţia Naţională a Tineretului de la Sala "Dalles", Bucureşti (1989); Lucrări de grafică în cadrul Salonului de Grafică, Galeriile U.A.P, Braşov (2013).

ACTIVITATE ÎN DOMENIUL ARTISTIC: Atelier de Creaţie - Industria Bumbacului (proiecte pentru Germania, Austria şi Olanda), Bucureşti (1988 – 1990); Atelier de Creaţie Vestimentară MODA 13; Colecţii anuale în Bucureşti, Ploieşti, Craiova, Constanţa, Bacău, Iaşi, Cluj, Sibiu, Tg. Mureş, Arad, Oradea şi Timişoara (1990-2009).

Cicluri tematice: Semnul Crucii, Templul, Îngerul Citadin, Demon şi Îngeri, Arlechinul Timpului, Clepsidra-Timp Decalat, Aripi.

Premiul II la Festivalul Artei Studenţeşti cu lucrarea - Panou Decorativ PĂMÂNTUL TOAMNA, Sibiu (1985). Premiul III la Concursul de grafică pentru timbre organizat de Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor din TOKYO, Japonia (1991).

Deţine lucrări de grafică în colecţii particulare din ţară şi din străinătate: Polonia, Marea Britanie, Franţa, Italia, Belgia, S.U.A., Germania.

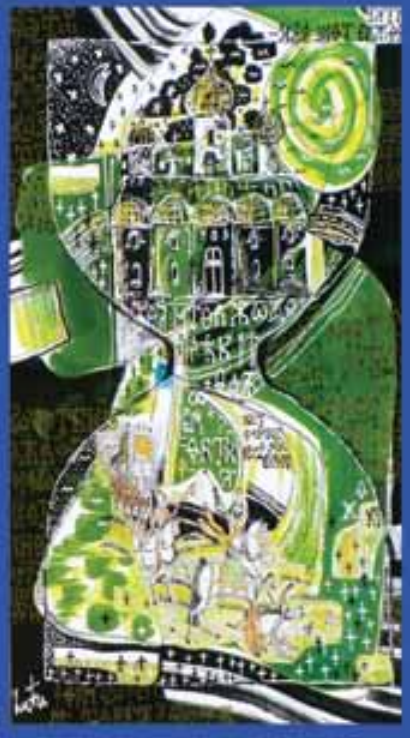

"Prin împletirea tehnicilor mixte caracteristice graficii şi artelor decorative, compoziţiile ne înfăţişează preocupările filozofice şi plastico-vizuale ale artistei. Creaţiile sunt surprinzătoare prin uşurinţa stăpânirii perimetrelor de desfăşurare tematică, cât şi prin jocul exuberant şi clar al culorilor. Caligrafia este laitmotivul obsedant care compune şi descompune imaginile, iar simbolurile (crucea, ochiul, peştele, clepsidra, scara, potirul, aripile, soarele şi luna) deschid ferestre iniţiatice spre sufletul privitorului" Victoria Ţăroi la deschiderea expoziţiei personale de la KRON ART, Braşov, 2012.

1.

2.

3.

4.

1. Labirintul semnelor
Tehnică mixtă: tuș, acrilic, creioane colorate ,160/200 cm

2. Poarta sufletului
Acrilic, pânză 100/100 cm

3. Îngerul timpului
Acrilic, pânză 100/100 cm

4. Stâlpul cerului
Acrilic, pânză 100/100 cm

5. Tripticul nemuririi
Tehnică mixtă pe lemn, colaj hârtie, marker, culori acrilice 200/120 cm

6. Pomul vieții
Acrilic, pânză 100/100 cm

6.

5.

Silvestru Munteanu

S-a născut în 26 mai 1984 la Braşov.

Absolvent al Facultatii de Arte şi Design UVT din Timişoara - secţia Sculptură.

Bursa Erasmus la "AKI Academy of Visual Arts Enschede", Olanda (2006)

Masterat în Sculptură.

EXPOZIŢII DE GRUP: British Council, Braşov (2002); Arschot, Belgia (2003); Muzeul de Artă, Braşov (2007); Galeria "Kollector", Bucureşti (2011); Galeria "Katadaranai Tenrankai", Japonia (2011) ; Poarta Ecaterina, Braşov (2012) ; Turnul Artelor, Braşov (2013); Supermarket Independent Art Fair, Suedia (2014).

PARTICIPĂRI :

Festivalul Utopii Contemporane - Instalaţie Vizuală, Timişoara, (2005) ; AKI Academy of Visual Arts Enschede - Instalaţie Vizuală, Olanda (2006); Festivalul Strad Art- Instalaţie Vizuală - Centrul Cultural Francez, Timişoara (2008, 2009); Institutul Cultural Polonez - Street Art, Bucureşti, (2009); Rezidenţă la NPO S-AIR, Japonia (2011); Art Park Museum - Sapporo Pre-Biennale, Japonia (2011); Rezervaţia de urşi "Libearty" Zărneşti, Instalaţie Vizuală - Bear Cave, Braşov (2013, 2014); Opera Patria "3A - Ateliere de Artă Alternativă" - Proiect Audio/Vizual, Braşov (2014).

Este participant activ în cadrul proiectelor desfăşurate de Rezervaţia de urşi "Libearty" de la Zărneşti.

„De multe ori pornesc de la un obiect deja existent, găsit, recuperat, obiect care aparţine aşa-zisei „culturi populare" şi are deja o istorie, o încărcătură, făcând parte din memoria colectivă sau personală.

Cu toţii avem anumite amintiri legate de personaje din filme sau desene animate. Avem sau am avut jucării care au intrat în cultura populară sau au rădăcini şi se trag dintr-o istorie personală. Memoria are un ataşament puternic emoţional faţă de aceste lucruri.

Obiectele se formează prin asocierea fragmentelor. Este un fel de recuperare şi transformare. Pornesc combinând obiectele găsite cu diferite materiale (metal, lemn, piele, răşini sintetice) şi mă opresc atunci când găsesc ceva.

Într-un fel, procesul se aseamănă cu gătitul: sare şi piper după gust."

Silvestru Munteanu

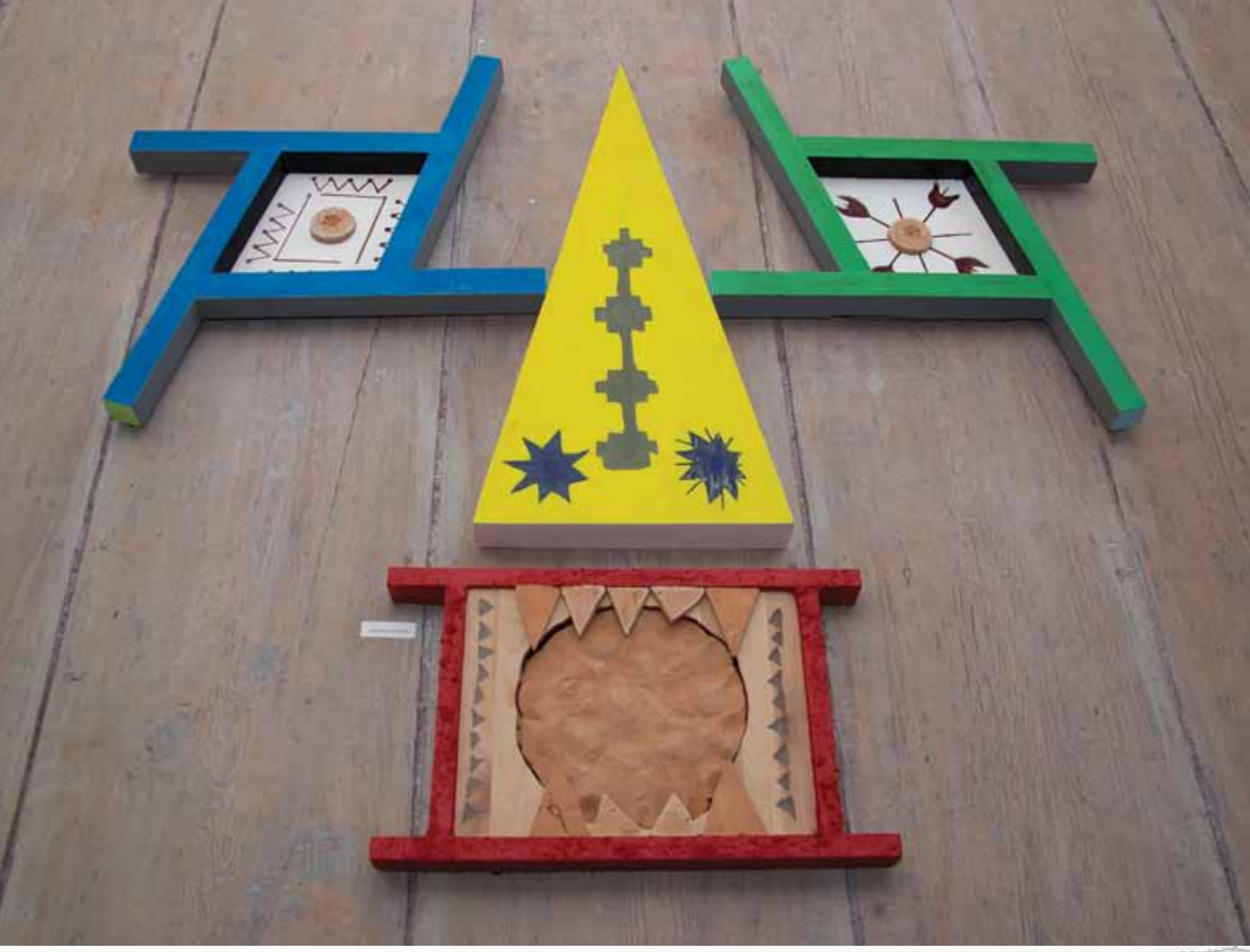

STEX CERAMICA
LA VRTCHE

Miura
Tehnică mixtă, materiale: lemn, ceramică, ceară, vopsea acrilică.
1. Gura: 58 cm/ 35cm
2. Nas: 87cm/ 38.5cm
3. Ochii: 80cm/ l80 cm

...e sau desene animate. Noi am avut jucării
care au intrat în cultura populară sau au rădăcini
și se trag dintr-o istorie populară. Memoria are
un atașament puternic emoțional față de aceste
lucruri.
Obiectele se formează prin asocierea fragmentelor. Este un fel
de recuperare și transformare. Pornesc combinând obiectele

Ţăroi Ioan Aron

Născut la Braşov în 29 septembrie 1959.
A absolvit Facultatea de Arte Vizuale, secţia ceramică la Timişoara.
Expoziţii personale de artă decorativă, sculptură, pictură, desen începând din anul 1986 şi până în prezent.
Participări la expoziţii de grup judeţene, naţionale şi internaţionale.
Participă la diverse tabere de creaţie, la lucrări de restaurare, produce bijuterie pentru case de modă, candelabre antichizate pentru colecţionari, proiectează şi execută design de interior pentru spaţii comerciale şi sedii de firme.
Lucrările sale se găsesc în colecţii din România şi din străinătate.

1.

2.

3.

29.

4.

1. Fata cu crini
Tehnică mixtă (acrilic, tempera, tușuri colorate), suport pânză 100/100 cm

2. Fata din Bran
Tehnică mixtă (acrilic, tempera, tușuri colorate), suport pânză 100/100 cm

3. Fata cu ie
Tehnică mixtă (acrilic, tempera, tușuri colorate), suport pânză 100/100 cm

4. Moaște
Tehnică mixtă (acrilic, creioane colorate, metal, teracotă), suport panou din lemn 170/50 cm

NATURE

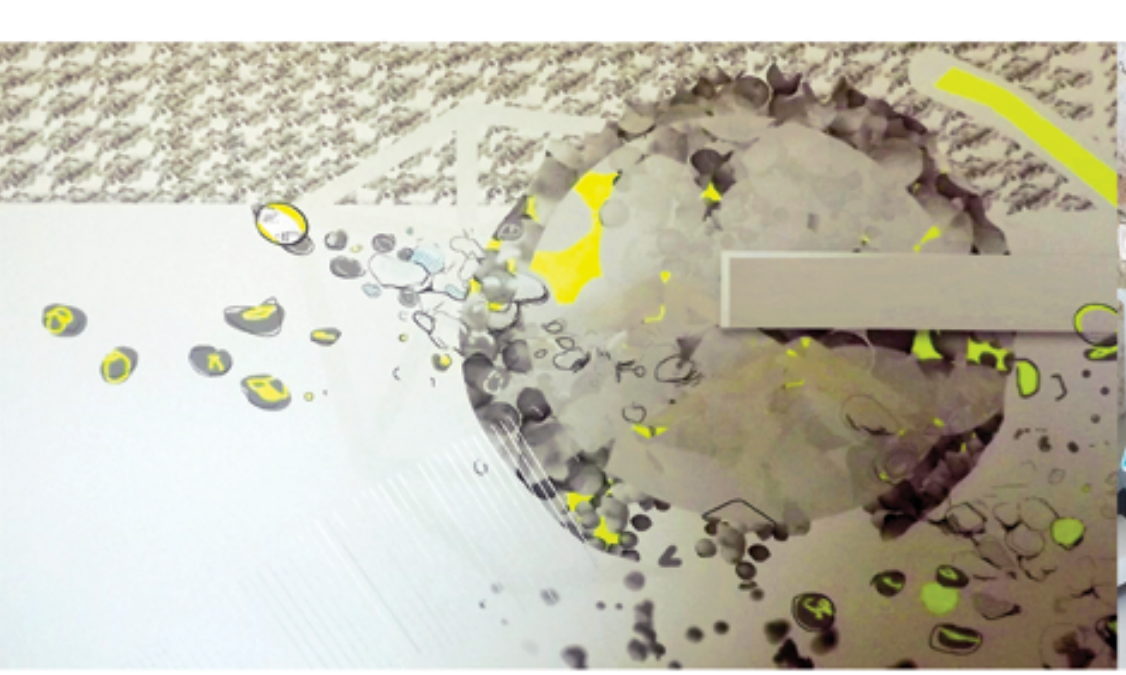

VLADIMIR IOAN ŢĂROI
Artistul s-a născut la data 7 aprilie 1984 în Braşov.
A absolvit Universitatea de Vest – Timişoara, Facultatea de Arte Vizuale - secţia Grafică.
A studiat ca bursier la Aki University, Enschede, Olanda 2007.
Master "Materie şi Concept" la Universitatea de Vest - Timişoara, Facultatea de Arte Vizuale.

EXPOZIŢII PERSONALE: Galeriile "Art Plus"- Grafică publicitară, Braşov (2003); Galeria "Europe"- "Toysareus"- instalaţie, Braşov (2012); Turnul Alb -"Parcurs", Braşov (2014, 2015)
EXPOZIŢII DE GRUP: A participat cu lucrări la mai multe expoziţii de grup, dintre care: Aarschot, Belgia (2000, 2002); "Urbanismul etic" - Liverpool, Anglia (2001); Galeria "Victoria", Braşov (2002); Galeria U.A.P. - "Cartea ca obiect", Sibiu (2004); Galeriile "Art Plus" - New Media "H5N1", Braşov (2006); Galeria "Europe", Braşov (2009, 2010); Poarta Ecaterinei, Braşov (2012); "Das Kabinett der Visionare" - Chur, Elveţia (2014). "We build caves residency Bear sanctuary, Zărneşti(2013-2014), Form (document) - Performance - WAD art in public spaces festival Arad (2014).

PARTICIPĂRI:
Festivalul "Utopii Contemporane" - Timişoara/Bucureşti, (2005, 2006, 2007); Simpozion de artă - Desphina, Grecia (2006); instalaţie "The Spaceship Lords Have Landed And Left Us Behind 1" Enschede, Olanda (2007); instalaţie fotografică "Hear No Evil, Speak No Evil, See No Evil" Enschede, Olanda (2007); instalaţie "The Spaceship Lords Have Landed And Left Us Behind 2", Timişoara (2007); Galeria "Europe"- instalaţie şi performance, Braşov (2007); Râşnov Castle Gallery - Sacred art, Râşnov (2011); Galeria "Kronart" – "Beginning", Braşov (2011); Bear sanctuary - art residency "We build caves" - instalation, Zărneşti (2013, 2014); Festival Arad "Art in public spaces", Arad (2014).
CURATORIAT ŞI ORGANIZARE: "Student Fest", Timişoara (2004); Sinagoga din Cetate - Instalaţie de sunet Dyslex, Timişoara (2006); Tam Tam - Contemporary art space, Timişoara (2013).
Este membru activ în cadrul proiectelor desfăşurate de Asociaţia Laborazon. Are de asemenea o activitate susţinută în educaţia artistică şi estetică a copiilor. A susţinut cursuri de desen în grădiniţe din Braşov şi la colegii.
Două nominalizări la secţiunea Outdoor Cannes Lions, realizate pentru clientul Eastpak.
Deţine lucrări în colecţii particulare din ţară şi din străinătate.

1. Țol
Grafică digitală
100\200 cm

2. Maramă
Grafică digitală
100\200 cm

3. Brâu
Grafică digitală
100\200 cm

30.

31.

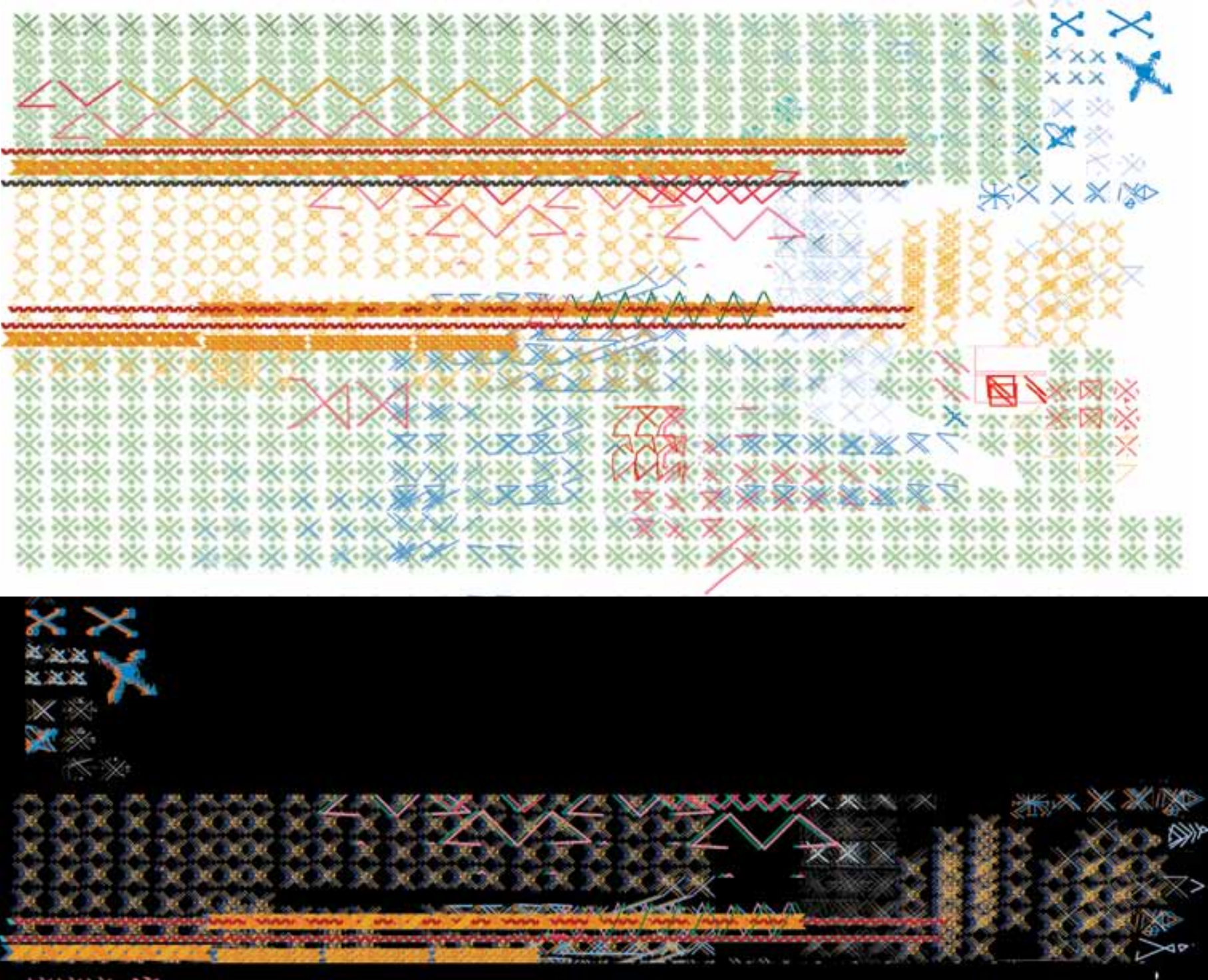

Victoria Ţăroi

Artista s-a născut la 20 decembrie 1960 în oraşul Drobeta Turnu- Severin. Este absolventă a Facultăţii de Arte Vizuale - secţia Conservare - Restaurare, din Timişoara, cu studii de Master în conservare şi restaurare ale icoanei pe lemn şi textile.

E-mail: victoria_taroi@yahoo.com

EXPOZIŢII PERSONALE : Primele sale expoziţii personale în 1986 şi 1990 au fost găzduite de Galeriile „Victoria", Braşov, curator Theodor Redlow şi Anca Popp. Au urmat apoi o serie de expoziţii la Galeria „Bistro de l`Arte", Braşov (2004, 2005, 2007); Galeria Plus, Braşov (2004); Galeria „Europe", Braşov (2008); Turnul Alb, Braşov (2014).

EXPOZIŢII DE GRUP: Participă la numeroase expoziţii de grup judeţene, naţionale şi internaţionale, Drobeta Turnu Severin(1978,1979), Braşov (1986, 2006, 2007, 2009, 2011, 2012, 2014), Timişoara (2009), Făgăraş (2011), Franţa (Tours-1990, Renne-1991), Belgia (Bruxelles, Mols, Vorst-1993), Madrid-Center Inter Art "Centiart" (2013).

PARTICIPĂRI: Obţine locul al III-lea la Olimpiada de Arte Plastice-Baia Mare în 1978. Obţine premiul I în 1987,1988,1989 şi premiul II în 1990 la Concursul Naţional de Amenajare - Decorare şi Etalare pentru Spaţii Comerciale. Participă la Saloanele de tineret, de primăvară şi anuale ale U.A.P. la Sala Dales, Bucureşti, 1980, la Galeria „Europe" Braşov (2009, 2010, 2011, 2012, 2013); Salonul Internaţional de Artă Sacră Modernă, Braşov, Renne şi Râşnov (2007, 2009, 2011). Participă la taberele de creaţie de la Arcuş – Covasna (2009), la Simpozionul Internaţinal « Matcons-Conservare/Restaurare » de la Craiova (2009, 2011) şi la importante festivaluri naţionale şi internaţionale.

ACTIVITATE ÎN DOMENIUL ARTISTIC: Artista, binecunoscută publicului de specialitate, este implicată în numeroase activităţi curatoriale şi coordonare artistică, în programe pedagogice, design vestimentar, design ambiental de interior, design corpuri de iluminat, de mobilier şi de obiect. A participat la prezentări şi expuneri de design vestimentar la Braşov, Bucureşti, Cluj, Timişoara (1993- 2003). A colaborat şi executat lucrări de restaurare la frescele Muzeului Civilizaţiei Urbane a Braşovului, cu restauratorul Pia Stinghe, precum şi la design şi amenajare muzeală – Muzeul « Gheorghe Cernea » Rupea, Muzeul de Etnografie Braşov şi Muzeului Civilizaţiei Urbane a Braşovului (2008, 2009, 2010, 2011). Deţine un palmares bogat în amenajări şi design de interior: sediul, atelierele şi magazinele "Modart-Deco", Braşov (1994); sediul " Oniros", Braşov (2005); sediul şi birourile Chr. Hansen, Braşov (2009, 2011, 2015); sediul "Biocult", Braşov (2013, 2015). Activitate în domeniul graficii publicitare. Membru fondator al Asociaţiei Culturale Artessentia şi coordonatorul proiectul curatorial "Artă la Turnul Alb", Braşov (2014, 2015). A executat numeroase lucrări de conservare şi restaurare de picturi pe suport de lemn, icoana pe sticlă şi lemn, cusături şi broderie pe suport textil, hârtie etc. A pictat icoane pe lemn pentru iconostase şi naos.

Are numeroase lucrări în colecţii particulare din România, Torino, Milano - Italia, Bruxelles, Mols, Vorst - Belgia, Paris, Rennes, Lille – Franţa, California, NewYork - S.U.A, Germania, Liverpool-Anglia şi Austria.

1.

2.

3.

1. Chindeu de icoană
Tehnică mixtă, lemn, hârtie, ceramică, sfoară, culori acrilice, marker, liner, creion, etc.
201/40 cm

2. Chindeu de Țara Bârsei
Tehnică mixtă, creion, culori acrilice, marker, liner, lemn, ceramică, sfoară, etc.
197/40 cm

3. Chindeu cu șarpele casei
Tehnică mixtă, lemn, hârtie, ceramică, sfoară, colaj, acrilice, marker, liner, etc.
199/40 cm

4.

5.

6.

7.

8.

4. Scut 1
Tehnică mixtă (culori acrilice, tușuri colorate), suport pânză
100/100 cm

5. Scut 2
Tehnică mixtă (culori acrilice, tușuri colorate), suport pânză
100/100 cm

6. Cămeșă cu pieptar
Tehnică mixtă, lemn, material textil, piele, gips, culori de ulei, marker, liner, schlagmetal
113x109 cm

7. Copacul vieții
Pictură pe lemn, culori acrilice și schlagmetal
197/63 cm

8. Stâlpul cerului
Pictură și colaj pe suport de lemn, obiecte ceramice, culori acrilice
235/40 cm

———
stânga:
10* sau Harta cu care să te rătăcești
an: 2014
Pânză de in serigrafiată, 60x60cm
Cartoline A6
——
jos:
HATCH - studiu de material textil
an: 2013
Lână împâslită, bumbac

Magda Vieriu

Magda Vieriu (n. 1982) a studiat arhitectura în România și Italia.

Din 2011 locuiește și lucrează în Brașov, unde desfășoară activități la intersecția dintre arhitectură și design de obiect.

STUDII:

2013 - Universitatea din Genova, Facultatea Ştiintele Arhitecturii, Genova, Italia

2001-2007- Universitatea tehnică 'Gheorghe Asachi', Facultatea de Arhitectură 'G.M. Cantacuzino', Iași, România

EXPERIENȚĂ:

2014 - prezent - LABORAZON MAKER SPACE, Brașov, România | membru fondator asociație / fundraising

2013 - prezent - FORM FUNCTION, Brașov, România | co-fondator / designer

2013 - prezent - VOLUMETRICA, Braşov, România | co-fondator / arhitect

CERCETARE:

2013 - prezent - HATCH - Studiu aplicat despre filțuirea lânii în Transilvania. Proiect în curs de desfășurare.

2014 - prezent - 10* sau Harta cu care să te rătăcești - Proiect de cartografiere alternativă, despre explorări urbane fără destinație. O colecție de locuri altfel, o invitație de a redescoperi orașe (proiect în curs de desfășurare).

EXPOZIȚII:

02.2014 - Wood & Wool - Expoziție de grup în cadrul Stockholm Design Week, cu sprijinul Muzeului Național al Țăranului Român, la sediul ICR Stockholm

08.2014 - "...von der Fülle und der Leere" - Expoziție de grup curatoriată de Kabinett der Visionare, Chur

10.2014 - Wood & Wool - Expoziție de grup în cadrul Vienna Design Week, cu sprijinul Muzeului Național al Țăranului Român, la sediul ICR Viena

05.2015 - Taste and four other senses – Expoziție de grup în cadrul Romanian Design Week

1. Steag I
Pânză de in, lână
împâslită, fir de bumbac
75x150cm

2. Steag II
Pânză de in, fir de
bumbac
75x150cm

1. 2.

Vernisaj 31 August 2015
Galeria Albastră, Brașov

Vernisaj 15 Septembrie 2015
Turnul Alb, Brașov

Vernisaj 5 Octombrie 2015
Biblioteca Națională a României,
sala Palimpsest, București

Lista ilustrațiilor din documentare

1- Cămașă de June, Șcheii Braşovului, sec. XIX, Colecția dr. Alexandru Stănescu.
2- Detaliu Corn praf de pușcă, sec. XVII, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
3- Detaliu Firma depozitului lăcătușilor din Viena, sec. XIX, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
4- Detaliu Firmă farmacie, sec. XIX, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
5- Detaliu Firmă farmacie, sec. XIX, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
6- Ciocan pentru poartă, sec. XVII, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
7- Ciocan pentru poartă, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
8- Ciocan pentru poartă, sec. XVII, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
9- Detaliu Canceu, sec. XIX, Țara Bârsei, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
10, 11- Detalii Farfurie, sec. XIX, Țara Bârsei, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
12- Detaliu Icoană pictată pe dosul sticlei "Iisus cu vița de vie", Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
13- Detaliu Hecelă, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
14- Detaliu Ladă de zestre, 1892, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
15, 16, 17- Detalii Lăzi de zestre, sec. XIX, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
18, 19- Detalii Brâu, sec. XVIII, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
20- Detaliu Pafta costum de juniță, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
21- Detaliu Cană de vin, sec. XIX, Țara Bârsei, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
22- Detalii Farfurie, sec. XIX, Țara Bârsei, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
23, 24 - Detalii Bumbi de la Spențel, Costum de June, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
25, 26 - Detalii Nasturi, sec. XVIII, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie, Braşov.
27- Brâu de Juniță, sfârșit sec. XVIII, Șcheii Braşovului, Colecția dr. Alexandru Stănescu.
28- Cămașă de June, Șcheii Braşovului, Colecția dr. Alexandru Stănescu.
29- Portretul Annei Maria Closius, Anonim, 1758, ulei pe pânză 93,5/73,2 cm, Colecția Muzeului de Artă, Braşov.
30- Detaliu Brâu de June, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
31- Detaliu Maramă de scheiancă, Șcheii Braşovului, Colecția Muzeului Prima Școală Românească, Braşov.
32- Însemnul jocului Borița, 1908, Transilvania, Colecția Muzeului Județean de Istorie.

Cuprins

Cuvânt înainte 3
Artă, ornament, simbol în Țara Bârsei 4
Despre proiect 12
About the project 13
Epi-Logos 14
Andrei Florian 16
Georgiana Gămălie 20
Gabriela Naftanailă Levenţu 24
Silvestru Munteanu 28
Ioan Aron Ţăroi 32
Vladimir Ioan Ţăroi 36
Victoria Ţăroi 40
Magda Vieriu 44
Vernisajul expoziției Galeria Albastră 48
Vernisajul expoziției la Turnul Alb 49
Vernisajul expoziției la Biblioteca Națională a României, București 50
Listă ilustrații din documentare 52

Mulțumim muzeelor partenere, care ne-au pus la dispoziție imagini pentru documentare şi inspirație: Muzeul de Artă Braşov, Muzeul Județean de Istorie Braşov, Muzeul Primei Şcoli Românești din Şcheii Braşovului şi domnului doctor Alexandru Stănescu.

ISBN 978-973-0-20151-2

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

Administrația Fondului Cultural Național